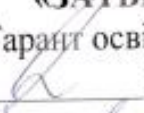

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
 Р.Б. Кожухівська
«31» серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Організація екскурсійної діяльності»

Освітній рівень: *перший (бакалаврський)*

Галузь знань: *24 «Сфера обслуговування»*

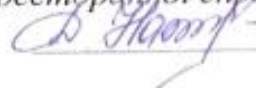
Спеціальність: *242 «Туризм»*

Освітньо-професійна програма: *«Туризм»*

Факультет: *менеджменту*

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освітньої форми навчання спеціальності 242 «Туризм» освітньо-професійної програми «Туризм». Умань: Уманський НУС, 2021. 15 с.

Розробник: к.е.н., доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

 Д.В. Нагершок

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Протокол від «30» серпня 2021 року № 1.

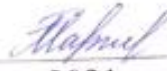
Завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
«30» серпня 2021 року

Л.В. Транченко

Схвалено науково-методичною комісією факультету менеджменту.

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1.

Голова М.О. Гоменюк
«31» серпня 2021 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»	Обов’язкова
Модулів – 1	Спеціальність: 242 «Туризм»	
Змістових модулів – 3		Рік підготовки: III-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>Розробка екскурсії</u>		Семестр: 5-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції: 18 год.
Тижневих годин навчання: аудиторних – 4,0; самостійної роботи студента – 3,0		Освітній рівень: перший (бакалаврський) Освітньо-професійна програма: «Туризм»
	Самостійна робота: 50 год.	
	Індивідуальні завдання: год.	
	Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Світове співтовариство визнало туризм ефективним засобом індивідуального й колективного вдосконалення, важливою складовою якого є послуга суто інтелектуального характеру – екскурсія з її просвітницькою, духовною та освітньою функціями. Невичерпні екскурсійні ресурси багатьох регіонів нашої країни разом з глибинним національним духовним корінням і традиціями українського народу дають підставу стверджувати, що саме екскурсії можуть стати активним і змістовним засобом гармонізації особистості, її духовного зростання в сучасній Україні. Вони є джерелом нової інформації, нових вражень і відчуттів.

Мета дисципліни: формування у студентів теоретичних, професійних знань і практичних навичок, що дають їм змогу самостійно організовувати й планувати екскурсійну діяльність; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.

Завдання дисципліни:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння основними прийомами екскурсійної методики;
- опанування складових професійної майстерності екскурсовода та шляхів її підвищення;
- набуття практичних навичок в розробці та проведенні екскурсій.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти: дисципліна вивчається на основі знань з курсів «Історія та культура України», «Психологія», «Основи туризмознавства», «Географія туризму», «Організація туристичних подорожей».

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **оволодіти** такими **компетентностями:**

загальні:

- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність планувати та управляти часом;
- здатність працювати в команді та автономно;

фахові:

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
- здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати

споживання туристичного продукту;

- здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу;

- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;

- здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Програмними результатами вивчення дисципліни є:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;

- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристично – екскурсійних підприємствах

Тема 1. Історія екскурсійної справи в Україні

Основні етапи розвитку екскурсійної справи в Україні. Зародження туристичних організацій на Західній Україні в 20-30-ті роки XX ст. Історія розвитку екскурсійної діяльності в сучасній Україні.

Тема 2. Екскурсія та її сутність

Основні визначення екскурсії: відповідно до Ліцензійних умов, Закону «Про туризм». Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу. Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу. Вимоги до екскурсії. Мета, завдання та форми проведення екскурсії. Функції екскурсії: інформація, культурний відпочинок, розширення кругозору, формування інтересів. Екскурсія як форма туристської послуги. Екскурсійний метод. Вимоги екскурсійного методу. Екскурсійний аналіз. Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу. Показ, розповідь, рух - основні елементи екскурсії. Види показу. Вимоги до розповіді на екскурсії. Тематика екскурсій. Вимоги до тематики.

Тема 3. Класифікація екскурсій

Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій. Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості. Характеристика екскурсії залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. За складом учасників для: дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсії. За місцем проведення: міські, заміські, музейні.

За способом пересування: пішохідні та з використанням різних видів транспорту. За формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

Змістовий модуль 2. Екскурсійна методика

Тема 4. Методика підготовки екскурсії

Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Колективний характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії. Основні етапи підготовки екскурсії: визначення цілі, вибір теми, підбір та вивчення літературних джерел; робота зі змістом екскурсії; знайомство з експозиціями і фондами музеїв; підбір та вивчення екскурсійних об'єктів; складання та інспектування маршрутів;

підготовка контрольного тексту екскурсії; мова екскурсовода; комплектування «портфеля екскурсовода»; вибір методичних засобів; складання методичних розробок; висновки методиста про текст і методичну розробку; прийом екскурсії; затвердження екскурсії. Порядок складання технологічної карти екскурсії.

Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.

Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсії

Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й часткова методика. Характеристика методичних способів: асоціація щодо порядку часу, асоціація щодо єдності місця, словесні методи (усна розповідь, бесіда, пояснення, переказ змісту, цитування тощо). Наочні методи: демонстрація в натурі та в зображенні, спостереження тощо.

Практичні методи: огляд об'єкта, спостереження згідно із завданням екскурсовода. Метод вправ: вироблення навичок та умінь екскурсантів. Вимоги екскурсійної методики: методичні способи показу, розповіді, рух в екскурсії, використання «портфеля екскурсовода», техніка проведення екскурсії та контакт екскурсовода з групою. Особливі методичні прийоми. Прийоми демонстрації наочних матеріалів. Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії.

Змістовий модуль 3. Практика надання екскурсійних послуг

Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода

Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода». Вимоги до екскурсовода. Особистість екскурсовода. Права та обов'язки, навички та уміння екскурсовода, їх формування. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода. Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові. Невербальні засоби мовлення. Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.

Тема 7. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Суть, основа та принципи диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів. Формування різних груп екскурсантів. Особливості підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристично – екскурсійних підприємствах						
Тема 1. Історія екскурсійної справи в Україні	10	2	2			6
Тема 2. Екскурсія та її сутність	10	2	2			6
Тема 3. Класифікація екскурсій	12	2	4			6
Разом за змістовим модулем 1	32	6	8			18
Змістовий модуль 2. Екскурсійна методика						
Тема 4. Методика підготовки екскурсії	16	4	4			8
Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсії	16	4	4			8
Разом за змістовим модулем 2	32	8	8			16
Змістовий модуль 3. Практика надання екскурсійних послуг						
Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода	14	2	4			8
Тема 7. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 3	26	4	6			16
Усього годин	90	18	22			50

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія екскурсійної справи в Україні. Екскурсія як педагогічний процес. Елементи психології на екскурсії.	2
2.	Класифікація екскурсій. Особливості проведення різних видів екскурсій	2
3.	Технологія підготовки нової екскурсії: технологія виконання 1 і 2 етапів підготовки екскурсії. Аналіз ринку екскурсійних послуг в регіоні	2
4.	Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 3 і 4 етапів екскурсії	2
5.	Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії	2
6.	Технологія підготовки нової екскурсії: Оформлення методичної розробки екскурсії	2
7.	Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів показу	2
8.	Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів розповіді	2
9.	Техніка ведення екскурсії	2
10.	Нормативно-правова база екскурсійної діяльності в Україні. Професійна майстерність екскурсовода. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу. Діяльність Всеукраїнської асоціації гідів	2
11.	Проведення пробної екскурсії	2
Разом		22

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основи екскурсознавства	2
2.	Організація екскурсійних послуг на туристично-екскурсійних підприємствах	2
3.	Екскурсійна теорія: сутність екскурсії та класифікація екскурсій	3
4.	Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи підготовки нової екскурсії	4
5.	Методичні прийоми ведення екскурсії	4
6.	Техніка ведення екскурсії	4
7.	Професійна майстерність екскурсовода	3
8.	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	4
9.	Регіональні екскурсійні ресурси	4
10.	Підготовка ІНДЗ. Розробка екскурсії.	20
Разом		50

8. Індивідуальні завдання

Під час вивчення дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» здобувачі вищої освіти виконують індивідуальне навчально-дослідне завдання розробка екскурсії.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання необхідне для систематизації, закріплення теоретичних знань і набуття практичних навичок з дисципліни. Так само ІНДЗ дозволяє опанувати здобувачам вищої освіти необхідними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань по створенню нової екскурсії, розвитку навичок самостійної роботи й оволодінням методикою підготовки і ведення екскурсії.

Цілями виконання ІНДЗ є: закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих студентами на теоретичних і практичних заняттях, а також придбання навичок при проектуванні й здійсненні екскурсійного обслуговування за окремими етапами надання послуги, використовуючи існуючі технології.

При виконанні ІНДЗ здобувач повинен продемонструвати вміння у сфері науково-дослідної діяльності, уміння аналізу і синтезу інформаційних матеріалів за темою екскурсії, творчий підхід у представленні підтеми екскурсії.

9. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» використовуються студентоцентрований, проблемно-орієнтований, професійно-орієнтований, комунікативний, міждисциплінарний підходи до навчання.

Тематичні, проблемні лекції; практичні заняття із проведенням презентацій, дискусій; інтерактивні заняття; консультації з викладачами; проведення тематичних екскурсій; самонавчання на основі конспектів, посібників та іншої рекомендованої літератури, навчальних мультимедійних матеріалів, через електронне модульне середовище навчального процесу Moodle.

10. Методи контролю

Рейтингова система оцінювання, яка передбачає:

- оцінювання роботи здобувача вищої освіти на практичних заняттях;
 - оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
 - поточний (модульний) контроль (усні опитування, письмові завдання, тестування з окремих модулів по дисципліні);
 - практична перевірка вмінь і навичок при захисті навчальної екскурсії.
- Підсумковий контроль – екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний) контроль											ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3						
T1	T2	T3	МК1	T4	T5	МК 2	T7	T8	T9	МК 3	15	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення організації освітнього процесу з дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» містить:

- освітньо-професійну програму;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- конспект лекцій з навчальної дисципліни;

Нагернюк Д.В. Опорний конспект лекцій з навчальної з дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 242 «Туризм» освітньо-професійної програми «Туризм». Умань: Уманський НУС, 2021. 60 с.;

– плани практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення:

Нагернюк Д.В. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 242 «Туризм» освітньо-професійної програми «Туризм». Умань: Уманський НУС, 2021. 24 с.;

– завдання для самостійної роботи здобувача і методичні рекомендації щодо їх виконання:

Нагернюк Д.В. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 242 «Туризм» освітньо-професійної програми «Туризм». Умань: Уманський НУС, 2021. 29 с.;

- завдання для модульного та підсумкового контролю знань;
- рекомендована література.

14. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу. Наказ [видано Державною туристичною адміністрацією України 24 вересня 2004 р. № 83]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04>

2. Про внесення змін до Закону України «Про туризм». Закон України [прийнято Верхов. Радою 18 листопада 2003 р. № 1282-IV]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>

3. Про внесення змін до Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту. Постанова [видано Кабінетом Міністрів України 29 січня 2003 р. № 141]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF>

4. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з організації іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму, екскурсійної діяльності. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2001 №7/62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-01/conv/print>

Базова:

1. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес РА. 2012. 444 с.

2. Богатирьова Г.А., Ніколайчук О.А., Романуха О.М., Снігур К.В. Організація туристичної діяльності: методика та практика. [навч. посіб.]. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 159 с.

3. Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійна діяльність. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2020. 178 с.

4. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності. Навчальний посібник. Одеса: Астропринт. 2011. 208 с.

5. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2013. 178 с.

6. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі. Навч.-метод. Посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 2016. 144 с.

7. Любіцева О.О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. Київ: Альтепрес, 2003. 104 с. https://tourlib.net/books_ukr/lubiceva_mrt.htm

8. Мальцева Л.В. «Організація екскурсійних послуг» як навчальна дисципліна URL: http://tourlib.net/statti_ukr/malceva2.htm

9. Матвієнко А.Т., Цись В.Г. Технологія та організація туристичної діяльності. Навч. посібник. К.: Кондор. 2015. 120 с.

10. Поколюдна М.М. Організація екскурсійної діяльності. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2017. 180 с.

11. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М.

Допоміжна:

1. Абрамов В. В. Проблеми та перспективи розвитку екскурсійної справи в Україні. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1890/>

2. Александрова С.А., Богдан Н.М., Нохріна Л.А. Детермінанти розвитку туризму: колективна монографія; за заг. ред. І. М. Писаревського ; Харків. нац. ун-т міськ. госпва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. 159 с.

3. Альтгайм Л.Б. Основне значення та принципи організації екскурсійних послуг. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2014. № 6(1). С. 215–219.

4. Белікова М.В., Зайцева В.М. Основи музеєзнавства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів /. Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2015. 180 с.

5. Костинець В.В., Костинець Ю.В. Віртуальні подорожі як інструмент просування причорноморського регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52-1. С. 82-85.

6. Кучірка Д. Внутрішній туризм в Україні – на підйомі через COVID-19. Чи надовго? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vnytrishniy-turyzm-v-ukraini-covid19/30726545.html>

7. Нагернюк Д.В. Особливості розвитку екстремального туризму в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Вип. 96. 2020. С. 178-190.

8. Нагернюк Д.В., Коваленко Л.Г., Непочатенко В.О. Основні аспекти прибутковості туристичних підприємств. *Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство»*. 2018. № 17.

9. Нагернюк Д.В., Непочатенко О.О. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. N 27.

10. Романенко М. ZOOM чи туристичний бум: чи збільшиться внутрішній туризм після карантину. URL: <https://hromadske.ua/posts/zoom-chi-turistichnij-bum-chi-zbilshitsya-vnutrishnij-turizm-pislya-karantinu>

11. Слатвінська Л.А. Організація екскурсійної діяльності: економічний вектор. *Ефективна економіка*, 2017. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5596>

12. Сокол Т.Г., Плиська І.І. Інноваційні способи і форми екскурсійної діяльності на ринку туристичних послуг України. *Вчені записки університету «КРОК»*. Вип. 47. 2017. С. 165-170.

15. Інформаційні ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Офіційний сайт. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Гільдії гідів. URL: <https://gg.in.ua>

Офіційний сайт Ліги екскурсоводів м. Київ. URL: <http://excurs.kyiv.org/>

2. The World Tourism Organization (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org/>
3. Верховна рада України. Офіційний веб-портал URL: rada.gov.ua
4. Украинская туристическая информационная система. URL: www.utis.com.ua
5. Все про туризм – туристична бібліотека. URL: <http://infotour.in.ua/index.htm>

16. Зміни в робочій програмі

У робочій програмі відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» переглянуто структуру навчальної дисципліни в частині кількості годин виділених на аудиторну та поза аудиторну роботу, оновлено методичне забезпечення, список рекомендованої літератури та інформаційні ресурси.